

Täysistunto

Keskiviikko 13.11.2019 klo 14.01—19.40

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 25/2019 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 6/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 6/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

17.32 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Tästähän valtiovarainvaliokunnan verojaostossa olemme tehneet tämän mietintöpohjan, ja tässä esitetään ihan yksimielisesti sitä, että yhdyimme hallituksen esitykseen.

Hallitushan esittää, että tätä tupakkaveroa jälleen kerran ollaan korottamassa. Tämähän on tälle talolle kohtuullisen tuttua. Nimittäin jo vuodesta 2009 joka vuosi pois lukien 2011 ja 2013 veronkorotuksia tupakkaveroon on tullut, ja ne ovat tulleet oikeastaan tällä samalla periaatteella kuin tulevat nytkin, ja samalla tavalla ne on jaksotettu tulemaan voimaan vaiheittain, mistä tässäkin esityksessä hallitus lähtee. Eli hallituskauden aikana on tarkoitus tätä tupakkaveroa korottamalla koota noin 200 miljoonaa euroa. Käytännössä tämä lähtee liikkeelle vähän pienemmin vuosittaisin summin, ja täysimääräisenä korotus tulee kaiken kaikkiaan voimaan sitten 2022.

Tietenkin aina, kun puhutaan tupakkaverosta, täytyy nähdä, että jos veroja on pakko korottaa, niin sinänsä mielestäni on kohtuullisen perusteltua silloin ajatella myös terveysperusteisesti, ja nimenomaan siitä näkökulmasta nämä tupakkaveron korotukset ovat perusteltuja. Kyllähän tässä näiden korotusten yhteydessä eduskunta on tietenkin aika useasti todennut, että kyse on toisaalta myös fiskaalisesta asiasta. Tämänkin veron kautta — ikään kuin tällaisen haittaveron kautta, terveyteen kohdistuvan veron kautta — me kuitenkin keräämme myös siihen yhteiseen kassaan lisää verotuloja, joilla me sitten rahoitamme meidän hyvinvointipalvelujamme. Sillä tavalla tämä on ihan tuttu periaate.

Tämä vaiheittainen voimaantulo on valiokunnan mielestä perusteltua. Se on perusteltua muun muassa siksi, että voidaan pikkuhiljaa mennä tätä korotuksen tietä ja samaan aikaan seurata tietenkin tämän uudistuksen vaikutuksia muun muassa maahantuontiin ja salakuljetukseen, tämänkaltaisiin asioihin, koska oli sitten puhe alkoholiverosta, tupakkaverosta, niin aina tuppaa käymään niin, että joudumme miettimään, että mitäs sitten, jos rajan toiselta puolelta on helppo tuoda kevyemmin verotettuja tuotteita tänne Suomeen. Sekään ei tietenkään hyvä asia ole, eli ei ole tarkoitus sellaista kehitystä lisätä. Tähänastisten selvi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2019 vp

tysten mukaan näissä aikaisemmissa korotuksissa ei ole kuitenkaan realisoitunut tämä uhka, eli sillä tavalla tämä maltillinen etenemistapa on nähty perustelluksi.

Valiokunta kirjoittaa tässä omassa mietinnössään jonkin verran myös sähkösavukenes- teiden verotuksesta. Tässä ei esitetä niihin veroihin korotuksia, ja sitä on perusteltu muun muassa sillä, että aikanaan kun nämä verot on näihin nesteisiin otettu käyttöön, niin ei ole ollut käytettävissä [Puhemies koputtaa] tarvittavaa tietoa nesteiden hinnoista, käyttömää- ristä, tavoista, eikä niitä ole edelleenkään. Vasta sitten, kun tiedämme lisää ja osaamme suhteuttaa ne [Puhemies: Aika!] tähän tupakkaveroon, on ehkä aika miettiä myös [Puhe- mies koputtaa] tätä puolta.

17.35 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tästä verosta nyt ei sinänsä mitään riitaa tai vastaesityksiä ole, mutta tuon silti lyhyesti esiin pari hieman kriittistä näkökulmaa:

Tuo fiskaalinen vaikutus tietysti voi olla hurskas toive, mutta epäilen, että se ei kyllä ihan noin paljoa tuota muun muassa sen takia, että olettaisin tupakan käytön yleensäkin vä- henevän ja toiseksikin ulkomaisen tuonnin lisääntyvän.

Toisena, en malta olla mainitsematta menneiltä vuosilta sellaista yksityiskohtaa, että kun viime kaudella oppositiossa ollessaan vasemmisto syytti hallitusta tuloerojen kasvat- tamisesta, niin sitten jossain kohtaa ilmeni, että oikeastaan niitä tuloeroja ja elämisen kus- tannusta siltä osin oli kasvattanut pelkästään tupakan hinnannousu. Kun nyt sitten vasem- misto hallituksessa ollessaan itse nostaa ensimmäisenä tekonaan tupakkaveroa ja kasvat- taa nyt sitten elintasoeroja köyhän väestönsosan vahingoksi, niin onhan tämä tietysti aika mielenkiintoista.

17.36 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Salissa on tänä iltana keskusteltu hyvinvointivaltiomme kipukohdista. Tuossa äsken puhuttiin lastensuojelusta ja vanhusten- hoidosta, mutta on todettava, että suuret väestölliset terveyserot ovat hyvinvointivaltion yksi suurimmista epäkohdista, joihin on tärkeää puuttua politiikan kaikilla alueilla, ja itse kyllä pidän hyvänä sitä, että myös tupakan hinnalla pyritään vaikuttamaan siihen, että tu- pakointi vähenisi. Nythän Suomessa onneksi ollaan menty pitkään esimerkiksi nuorten kohdalla hyvään suuntaan — tosin tilastot näyttävät, että ihan viime aikoina nuorten tupa- kointi on jälleen kääntynyt kasvuun. Itse pitäisin kyllä hyvin tärkeänä sitä, että me käyttäi- simme veroeurojamme sitten siihen, että saataisiin ikään kuin valistusta tehostettua ja hy- vinvointiin kiinnitettyä huomiota. Tiedämme, että kaikkein alhaisimmin koulutetut ja muuten sosiaalisesti huonosti voivat väestöryhmät ovat sellaisia, joissa tupakointi aloite- taan aikaisemmin, ja mitä aikaisemmin tupakointi aloitetaan, sitä vaikeampi sitä on myös- kin myöhemmin sitten lopettaa. Eli tosiaan toivoisin, että tämä erityisen perusteltu veron- korotus todellakin pannaan toimeen mutta että samalla kiinnitetään huomiota sitten valis- tukseen ja ylipäättänsä terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen yhteiskunnassa. Siinä hallitus on mielestäni tehnyt hyvää työtä, ja hallitusohjelmassa on hyviä kirjauksia esimer- kiksi lapsiperheiden köyhyyden vähentämisestä.

17.38 Ville Tavio ps: Arvoisa puhemies! Totean saman, mitä edustaja Mäkelä tuossa aiemmin, että Rinteen hallitus ei välttämättä ole nyt ihan miettinyt tätä loppuun asti siksi, että tämä verotaakka tupakkaverossa kohdistuu raskaammin pienituloisiin, joten kyllä tämä on tutkimusten valossa ihan puhtaasti pienituloisiin painottuvaa verottamista. Lisäksi tosiaan tarvittaisiin varmaan jatkuvaa seurantaa ja laskelmia siitä, paljonko yksityistuonti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2019 vp

ulkomailta lisääntyy. Kun tiedetään, että suomalaiset sen verran ulkomailla käyvät, niin kyllä sitä nopeasti aletaan sitten tuomaan useampi kartonki aina tuossa lahden toisella puolella käydessäkin tänne Suomeen. Eli tämä ei välttämättä tule olemaan hyvä esitys hallitukselta lainkaan. Perussuomalaisten eduskuntaryhmässä on tosiaan vähän ehkä erilaisia kantoja, mutta tätä ei nyt kuitenkaan päädytty vastustamaan. Mutta itse ainakin tätä kyllä katson aika pahalla.

17.40 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kyllä silloin viime kaudella tuloerojen kasvuun vaikuttivat myös muut tekijät kuin tämä tupakkavero — jolla tietenkin tällaisia vaikutuksia on. Kyllä me kaikki tiedämme tietenkin sanomattakin, että viime hallituksen politiikka oli arvovalinnoiltaan toista. Siellä esimerkiksi perusturvaa leikattiin, kun nyt sitä nostetaan, ja veroratkaisut näyttivät profiililtaan hieman toisenlaisilta. Todettakoon se nyt tähän pöytäkirjaan.

Sanoisin sen, että mielestäni on kuitenkin hyvä ja tietenkin myönteistä — vaikka voidaan sanoa, että tässä on aina ongelmia ja varmasti on myös niitä ongelmia, että vero- ja taakka tässä kohtaa kohdistuu enemmän pienituloisiin — jos seurauksena ylipäätään on se, että tupakan käyttö vähenee, vaikka sen takia fiskaalinen tuotto vähenee. Minä ainakin allekirjoitan sen, että minusta saa sitten vähetäkin verotuksen tuotto, jos pystymme pääsemään ylipäätään yhteiskunnassa sellaisiin tuloksiin, että tupakointi kaiken kaikkiaan vähenee. Mutta tämä on vaikea vyyhti.

On hyvä, että hallitus ottaa pienituloiset huomioon sitten toista kautta, eli kuitenkin veropäätösten rakenne tänä syksynä on sellainen, että esimerkiksi tuloverotuksen puolella 200 miljoonaa kevennetään veroja, mikä kohdistuu nimenomaan pieni- ja keskituloisiin. Nämä veronkevennykset kohdistuvat niin palkansaajiin, eläkkeensaajiin kuin sitten perusvähennyksen kautta myös etuuksien saajiin, eli sitä kautta tietenkin on tärkeää, että painotus menee sinne pieni- ja keskituloisille. Sitten täälläkin on keskusteltu muissa yhteyksissä kuin verolakien yhteydessä esimerkiksi sosiaaliturvaan tehtävistä parannuksista, eli nyt-hän sitten tulee selvä plusmerkki ja monia sosiaalietuuksia nostetaan, ja se on tietenkin kaiken kaikkiaan myönteinen asia.

Hyvä sinänsä, että eduskunta tämän yksimielisesti pystyy hyväksymään, eli tässähän ei vastalauseita ollut, ja perussuomalaisetkin olivat tässä sitten sinänsä mukana.

17.42 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Tupakanpolton lopettaminen ei onnistu naps vaan. Meistä moni tietää henkilökohtaisesti tai tuttavien kautta, että kun siihen kerran jää koukkuun, niin siitä on tosi vaikea päästä eroon. Joskus olen jostakin lehdestä lukenut, että se riippuvuussuhde on verrattavissa joillakin ihmisillä vakavien huumeiden aiheuttamaan riippuvuuteen. Elikkä se ei ole ihan yksinkertaista.

Tässä eräänä aamuna tulin Rautatien torille, ja — myönnän, että polttelen välillä tupakkaa — yksi poika tuli sanomaan, että olisiko sinulla tarjota yksi tupakka, että ei ole yhtään rahaa ja sähkötupakasta on joku ainesosa loppunut ja ei siihenkään ole rahaa ja ei pysty olemaan ilman. Hänen kanssaan jäin sitten hetkeksi keskustelemaan. Hän sanoi, että hänkin on yrittänyt lopettaa ja nyt sitä sähkötupakkaa yrittää käyttää. Siinä keskustelussa tuli sitten meille molemmille sellainen yhteisymmärrys, että voisiko ajatella, että näiden tupakan korvaustuotteiden verotuskohtelua jollain lailla saataisiin alemmaksi ja hintaa alemmaksi. Jos ajatellaan esimerkiksi nikotiinipurkkaa, mitä monet ihmiset käyttävät päästäkseen eroon nikotiiniriippuvuudesta, niin se on aika kallis. Tämä olisi yksi keino. Kun me tie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2019 vp

dämme tämän tosiasian, että se ei ole niin yksinkertaista, siinä on fyysistä riippuvuutta, henkistä riippuvuutta, niin jotta siitä voitaisiin päästä irti, niin pitäisi tukea sitä pois pääsemistä. Meillä on paljon monissa asioissa ennaltaehkäisyä ja annetaan ihmisille erilaisia apuja erilaisten ongelmien hoitoon. Tämä olisi yksi pohtimisen arvoinen asia. Minäkin olen sitä mieltä, että jos tupakointi vähenee, niin ei se verotuotto tässä ole millään lailla ongelmallisista asia.

Mutta kyllä minua hätkähdytti siinä tilanteessa tämä nuori mies, ja ajattelin mielessäni, että no, emme me ole kyllä pystyneet täällä eduskunnassa häntä auttamaan, jos tupakka on jumalattoman kallista ja korvaustuotteet vielä kalliimpia. Tämä on nyt semmoinen asia, mihin pitää puuttua, eikä vain periaatteessa paheksua sitä tupakointia, koska sitä vain on tosi paljon.

17.44 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! En voi olla kommentoimatta tuota edustaja Viitasen puheenvuoroa. Hän pääsi mielialheeseensa eli viime kauden moittimiseen. Tilannehan on se, että tulon jakautumisen tasa-arvoisuuden mittarilla, Gini-kertoimella, se kehitys on ollut suora viiva viimeiset kymmenen vuotta karkeasti ottaen. Tuloerot kasvoivat merkittävästi viimeksi pääministeri Lipposen hallituskaudella 1990-luvun lopulla. Muistaakseni hän oli sosiaalidemokraatti. Ja sen jälkeen, täytyy sanoa, ei ole tapahtunut tällöistä. Yleensäkin Pohjoismaissa tuloerot ovat kansainvälisesti ottaen erittäin vähäiset.

17.45 Kaisa Juuso ps: Arvoisa rouva puhemies! Silloin kun halutaan lisää verotuloja, on todella helppo aina korottaa näitä veroja, kuten tupakasta tulevaa veroa. Henkilökohtaisesti en usko, että verokertymä siitä kauheasti muuttuu, vaan uskon pikemminkin, että nuuskan tuonti Haaparannalta kasvaa ja nikotiininuuskan tuonti myöskin Virossa kasvaa. Tallinnassa jyllää todellinen nikotiininuuskabuumi. Tupakatonta nikotiininuuskaa myydään ympäri Tallinnaa niinkin arkisissa myyntipisteissä kuin R-kioskeissa. Lisäksi sitä saa huoltoasemilta ja muun muassa sähkötupakkakaupoista. Elikkä arvelen kyllä, että tämä kulutus siirtyy sitten näihin nuuskatuotteisiin, mitä tuodaan sekä Virossa että Haaparannalta Ruotsin puolelta.

17.46 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! En usko, että tässä yhteydessä on välttämättä tarpeen nyt käydä jälleen kerran tätä keskustelua veroratkaisuista kautta linjan tai eriarvoisuuden torjuntaratkaisusta kautta linjan ja historian. Todettakoon nyt kuitenkin se, että esimerkiksi tällä kaudella, mihin viittasin, tämä profiili näyttää siksikin hyvin erilaiselta, että kun katsomme sekä veroratkaisuja, jotka painottuvat selkeästi pieni- ja keskituloisiin, että näiden etuuksien korottamisista ja muuta, niin silloinhan päädyimme siihen, mikä on mielestäni tärkeä ja hyvä asia, ja myös valtiovarainministeriön laskelmien mukaan 70 prosentilla ihmisistä kuitenkin se käteenjäävä tulo, ansiotaso, nousee. Tärkeää on nimenomaan se, että se painottuu sitten kuitenkin pieni- ja keskituloisiin. Tämä on varmasti meidän kaikkien mielestä, ainakin suurimman osan mielestä, hyvä asia.

Mutta tässä tosiaan on nyt tämä tupakkavero kyseessä. Nyt sitten toivomme, että nämä täällä esitetyt riskit eivät realisoituisi. Ja kuten sanoin tuossa esittelypuheenvuorossa, meillä on jonkin verran tietoa näistä aiemmista korotuksista, mitä on tehty vuosittain tässä jo pidemmän aikaa, ja ne eivät ole suoraan sitten realisoituneet täällä matkustajatuonnin puolella. Mutta koska näitä uhkia on, kukaan ei sitä kiistä, on tärkeää, että hallitus myös seuraa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2019 vp

tarkasti tätä kehitystä, ja se on myös yksi syy, miksi tämä tulee voimaan vaiheittain, se, että voidaan myös seurata koko ajan tätä kehitystä.

17.47 **Mauri Peltokangas ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä tupakkaveron korottamisessahan suoraan heitetään jälleen lahja Viroon siinä pienessä määrässä, mitä se lisää sitten sieltä tuontia, ja lyödään sitten kepillä vähävaraisempaa tupakoitsijaa. Juuri muuta eroahan tässä ei tule olemaan. [Pia Viitanen: Esitittekö muutosta?] — Kiitos.

17.48 **Ari Koponen ps:** Arvoisa rouva puhemies! On tosiaan hyvä nostaa esiin — aivan kuten edustaja Juuso toi asian esiin — että jos tupakasta siirrytään nuuskaan, niin Suomi jää tässä aivan ilman verotuloja. Nuuskan tuonnista myös kertyy Suomen rajoille, rajavar-
tijoille, todella kohtuuttoman paljon työtä tällä hetkellä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 25/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisäl-
lön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.